

УДК 81'276.6:336.2(410+430)

DOI <https://doi.org/10.24195/2616-5317-2025-41.8>

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНА СПЕЦИФІКА ПОДАТКОВИХ ТЕКСТІВ У АНГЛОМОВНОМУ ТА НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ПРОСТОРАХ

Тетяна Гарбуза

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри сучасних європейських мов
Державний торговельно-економічний університет,
Київ, Україна
e-mail: tanya.garbuza@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2346-5156>

Олена Охріменко

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри сучасних європейських мов
Державний торговельно-економічний університет,
Київ, Україна
e-mail: o.okhrimenko@knute.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4428-8777>

Юлія Радченко

старший викладач кафедри сучасних європейських мов
Державний торговельно-економічний університет,
Київ, Україна
e-mail: y.radchenko@knute.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6534-4360>

АНОТАЦІЯ

Податкові тексти як складова частина правового дискурсу — важливий інструмент реалізації державної фінансової політики. Вони створюються відповідно до норм законодавчого стилю, основні ознаки якого — точність, однозначність, офіційність і логічна послідовність викладу.

Саме через текст податкове право виконує свою регулятивну функцію, адже він слугує засобом передавання обов'язкових до виконання норм і приписів.

У податкових документах, укладених англійською та німецькою мовами, спостерігається висока термінологічна насиченість. Використання вузькоспеціалізованих понять, юридичних і фінансових термінів є неминучим, оскільки саме вони формують семантичне ядро тексту. Наприклад, такі терміни, як *tax liability* (податкове зобов'язання) або *Steuervergünstigung* (податкова пільга), часто не мають повних відповідників в українській мові, що ускладнює їх адекватне тлумачення. Тому для перекладача важливим є не лише володіння термінологічним апаратом, а й глибоке розуміння правових і культурних реалій мов оригіналу.

З лінгвостилістичного погляду податкові тексти характеризуються нейтральністю лексики, прямим значенням слів і відсутністю емоційно забарвлених виразів. У таких текстах свідомо уникають метафор, гіпербол і риторичних прийомів. Переважають безособові конструкції, інфінітивні та дієприкметникові звороти, а також складні речення з чіткою логічною підпорядкованістю. Подібні синтаксичні особливості сприяють однозначності сприйняття змісту та мінімізують ризик двозначного тлумачення правових положень.

Крім того, податкові тексти відзначаються стандартизованою структурою та широким використанням кліше й сталих мовних формул, наприклад: *according to the provisions of the Act* або *gemäß § 34 EStG*. Відсутність емоційності, зваженість тону та формалізованість мовлення забезпечують неупередженість подачі інформації й відповідність тексту вимогам юридичної точності.

Отже, лінгвостилістичні характеристики податкових текстів англійською та німецькою мовами зумовлені потребою у максимально точному, логічному та зрозумілому формулюванні законодавчих норм, що регулюють податкові правовідносини у межах відповідних правових систем.

Ключові слова: податкові тексти, лінгвостилістичний, термін, терміносистема, формалізованість.

Вступ. Формування податкових текстів має глибоке історичне підґрунтя, що дає змогу простежити етапи їхнього становлення та розвитку в межах англійської та німецької мовних систем. У сучасних умовах глобалізаційні процеси та міжкультурні взаємодії чинять істотний вплив на податкову терміносистему, сприяючи активному запозиченню іншомовних елементів і появі нових лексичних одиниць. Така динаміка зумовлює зростання складності

термінологічного апарату податкових текстів, що зі свого боку породжує ряд труднощів у визначенні та тлумаченні податкових понять в англійській і німецькій мовах.

Проблематика лінгвостилістичних особливостей податкових текстів, насамперед англомовних, посідає помітне місце у вітчизняних лінгвістичних дослідженнях. Це підтверджується значною кількістю наукових розвідок, монографій і статей, присвячених питанням перекладу та відтворення галузевої термінології. У центрі наукової уваги перебувають такі аспекти, як багатозначність податкової лексики, структурна організація податкових текстів і пошук адекватних перекладацьких рішень для термінів, що не мають повних українських відповідників. Вагомий внесок у розроблення зазначених питань зробили О. Кобзар, О. Сніговська, Л. Савицька та Н. Тимошук. У своїх працях дослідники аналізують фахові лексичні одиниці, здійснюють класифікацію податкових текстів за структурними та функціональними ознаками, а також пропонують лінгвістичні підходи, спрямовані на точне й послідовне відтворення змісту податкових понять у перекладі.

Вивчення податкових текстів англійською та німецькою мовами становить складний і багатовимірний аспект філологічної діяльності, що поєднує елементи лінгвістики, права та міжкультурної комунікації. Основні труднощі зумовлені специфікою фахової термінології, яка не лише має вузьке галузеве значення, а й відображає особливості правової системи та культурного контексту країни-джерела. Багато понять, поширених у податковому дискурсі англомовних і німецькомовних країн, не мають прямих відповідників в українській мові, що ускладнює процес їхнього точного перекладу. Саме тому **актуальним** є виявлення лінгвостилістичних характеристик таких текстів і аналіз ефективних стратегій перекладу спеціалізованої термінології з урахуванням мовних і культурних відмінностей.

Мета дослідження — виявлення та опис лінгвостилістичних особливостей податкових текстів англійською та німецькою мовами, а також аналіз труднощів і способів передачі галузевої термінології українською мовою. Особливу увагу

приділено вивченню мовної специфіки податкових текстів, аналізу стилістичних засобів офіційно-ділового стилю та встановленню міжмовних відповідників фахових термінів.

Завдання дослідження — комплексне вивчення лінгвостилістичних особливостей податкових текстів як різновиду правового дискурсу з метою визначення їхніх структурних, термінологічних і стилістичних характеристик. Окрема увага зосереджується на аналізі рівня термінологічної насиченості, стандартизованості викладу, формалізованих мовних моделей і прагматичної спрямованості текстів, які в сукупності визначають їхню комунікативну специфіку.

Методика дослідження. У процесі дослідження було застосовано комплекс методів, що дали змогу всебічно розглянути об'єкт вивчення, а саме: *метод лінгвістичного аналізу* (вивчення лексичних, морфологічних та синтаксичних особливостей податкових текстів), *зіставний метод* (встановлення подібностей і відмінностей між англійськими та німецькими податковими текстами з урахуванням мовних норм української мови).

Виклад основного матеріалу. З огляду на активне розширення міжнародних економічних зв'язків і глобалізацію фінансових ринків, податкові тексти набувають дедалі більшої актуальності, а тому як складова економіко-правової комунікації вони потребують точного й послідовного передавання спеціалізованої термінології, яка не лише характеризується вузькою галузевою спрямованістю, але й часто відображає специфіку національних правових систем (Мельник 2015).

У галузі міжнародного ділового спілкування податкові тексти (зокрема звіти, договори, інструкції, декларації) становлять важливий інструментом міжкультурної комунікації і, таким чином, зараховуються до підвидів фахового (галузевого) спілкування, що вимагає не лише володіння мовами, а й глибокого розуміння структури юридичного податкового тексту, що властивий англійській та німецькій податковій практиці (Чорна 2009).

Однією з головних лексичних труднощів є робота з термінами, які можуть бути відсутні в українській мові або мати

інше функціональне навантаження. У таких випадках необхідно вдаватися до фахових термінологічних джерел – словників, глосаріїв, баз даних та офіційних сайтів податкових органів.

Складність посилюється також наявністю великої кількості аббревіатур і скорочень, значення яких варіюється залежно від національного законодавства; транслітерацією власних назв, найменувань установ, посад та документів; численими лексичними пастками: паронімами, омонімами, числівниками й датами, які вимагають максимальної точності, зокрема в податковому обліку (Eichhoff-Cyrus, Strobel 2009).

На граматичному рівні податкові тексти англійською та німецькою мовами часто характеризуються використанням:

- **пасивних конструкцій**, що дозволяють уникнути вказування на виконавця дії, зберігаючи офіційно-нейтральний стиль;
- **теперішнього часу**, який використовується для констатації чинних норм і положень;
- **номінативних конструкцій** і складних речень, що забезпечують нормативність і чіткість викладення.

Граматичні труднощі можуть полягати у порушенні відповідності часових форм, структури речення, а також у неправильному передаванні логічних зв'язків. Особливо це стосується причинно-наслідкових конструкцій і умовних речень, що часто вживаються в нормативних актах податкової сфери (Муравйова 2013).

До **лінгвостилістичних рис** податкових текстів, притаманних як англійській, так і німецькій мовам, належать:

- 1) висока концентрація фахової термінології, що часто не має прямих відповідників в українській мові;
- 2) формально-ділова тональність і уникнення емоційно-оцінної лексики;
- 3) використання аббревіатур, які функціонують лише в межах економіко-правового дискурсу;
- 4) мінімізація синонімії, щоб уникнути багатозначності;
- 5) перевага пасивних конструкцій та інфінітивних зворотів (Мельник 2015).

Податкові тексти охоплюють широкий спектр жанрів – від офіційних листів і податкових декларацій до законодавчих актів, рахунків, договорів, інструкцій, розрахунків і звітів, що потребують зваженого підходу на кожному рівні, тобто: від ідентифікації термінів до стилістичної адаптації з урахуванням норм українського офіційного стилю.

Процес аналізу податкових текстів передбачає кілька основних етапів:

1) аналіз вихідного тексту – виявлення ключових термінів, граматичних структур, логічних зв'язків;

2) поглиблене розуміння змісту з урахуванням контексту та юридично-економічного значення;

3) визначення потенційно складних елементів у текстах;

4) пошук адекватних відповідників і формування понять зі збереженням термінологічної точності та стилістичної нейтральності;

5) завершальна редакція текстів із акцентом на відповідність нормам цільової мови та професійної галузі (Леміш 2017).

Таким чином, податкові тексти як об'єкт лінгвістичної діяльності вимагають міждисциплінарного підходу – поєднання мовної компетенції, знань у галузі оподаткування та стилістичної чутливості до норм і структур фахового тексту англійською, німецькою та українською мовами. Ще одним викликом у процесі аналізу податкових текстів є наявність лексичних пар. До таких випадків належать, зокрема, слова, які на перший погляд мають очевидний відповідник, проте їхнє буквальне тлумачення може суттєво спотворювати зміст. Наприклад, англійське *figure* часто хибно розуміється як *фігура*, хоча в економічному контексті йдеться про *цифру*; *data* – не *дата*, а *дані*; *interest* – не *інтерес*, а *відсоток*. У податкових текстах неправильне осмислення таких лексем може спричинити серйозні змістові похибки, особливо під час роботи з податковими ставками, фінансовими показниками або звітною документацією (Чорна 2009).

Крім того, значні труднощі викликає відтворення лексичних одиниць – сталих словосполучень або ідіоматичних

виразів, які мають специфічне значення, що не завжди є очевидним із позицій загальнолітературної мови. У податкових текстах такі мовні конструкції використовуються для лаконічного опису складних юридично-економічних процесів. Наприклад, англійські вирази на зразок *file a return*, *tax haven*, *withholding tax*, *double taxation relief* та німецькі *Steueroase* (податковий притулок), *Steuerhinterziehung* (ухилення від сплати податків), *Steuerfreibetrag* (неоподатковуваний мінімум), *Abgeltungsteuer* (податок на прибутки з капіталу) не піддаються дослівному тлумаченню й потребують фахового осмислення. Основна складність полягає в тому, що словники не завжди містять усі можливі варіанти тлумачення таких одиниць у межах податково-економічної тематики, тому фахівець має орієнтуватися на контекстуальний аналіз та спеціалізовані джерела (Дуднік 2013).

Висока точність передачі змісту є основною вимогою при роботі з податковими текстами. Це потребує не лише глибокого знання мов, а й професійної обізнаності в галузі оподаткування, фінансів та правових норм. Спеціаліст, який працює з такими матеріалами, повинен орієнтуватися в актуальних податкових системах, бухгалтерському обліку, а також вміти аналізувати термінологію з урахуванням контексту (Карабан 2004).

Зі смислового погляду податкову лексику можна умовно поділити на дві категорії. До першої належать однозначні терміни з усталеним відповідником в українській мові, які не змінюють свого значення залежно від контексту. Наприклад, англійське *deficit* (дефіцит), німецьке *Defizit*, *devaluation* (девальвація), *Abwertung* у німецькій. Друга група — це лексеми з варіативним тлумаченням, які вимагають урахування контексту для точного відтворення: англійські *charge*, *credit*, *rate* відповідно до ситуації можуть позначати *збір*, *зарахування*, *ставку* або інше. У німецькій мові аналогічні за складністю — *Gebühr* (збір або мито), *Gutschrift* (зарахування або кредит), *Satz* (ставка, тариф, норма) (Муравйова 2013).

Серед термінів із чітко визначеним значенням виокремлюють лексику іншомовного походження, яка увійшла в українське та німецьке мовне середовище майже без

змін (наприклад, *deficit* – *Defizit* з латини; *devaluation* – *Devaluierung/Abwertung* з англійської). Окрім цього, існує значний пласт складних одиниць: складених слів (*taxpayer* – платник податків, *Steuerzahler*; *infrastructure* – інфраструктура, *Infrastruktur*), простих словосполучень (*letter of credit* – акредитив, *Kreditbrief*), а також багатокомпонентних термінів на кшталт *interest-bearing deposit* (депозит, що приносить відсотки, *verzinsliche Einlage*). Такі конструкції потребують точного розуміння змістових зв'язків між компонентами та їх правильної інтерпретації відповідно до предметного поля (Eichhoff-Cyrus 2009).

Як правило, терміни з однозначним змістом не викликають суттєвих труднощів у відтворенні, адже їхнє значення є стабільним і не залежить від контексту. Натомість, складні багатокомпонентні лексичні одиниці, що репрезентують цілісні поняття або процеси у сфері оподаткування, зазвичай більш складні для адекватного відтворення. Саме такі конструкції переважають у податковій термінології англійської (*taxable income*, *withholding tax*) та німецької мов (*steuerpflichtiges Einkommen*, *Kapitalertragsteuer*) порівняно з українською. Це зумовлює потребу в ретельному доборі мовних засобів для досягнення максимальної точності та відповідності професійному стилю (Чорна 2009).

У процесі передачі змісту багатокомпонентних термінів, які використовуються у сфері оподаткування, важливо насамперед визначити основний елемент терміна (зазвичай це іменник), який репрезентує загальну категорію об'єкта або процесу. Саме від нього варто починати побудову цільового мовного відповідника. Інші складники терміна послідовно додаються у зворотному порядку (тобто з кінця на початок), що дозволяє досягти логічної та семантичної узгодженості. Наприклад, у виразі *tax refund policy* логіка побудови українського варіанту передбачає спершу вживання слова *політика*, далі – *відшкодування*, і лише потім – *податковий*, і у підсумку утворюється словосполучення *політика податкового відшкодування*. Подібним чином у німецькій мові *Steuerrückerstattungsrichtlinie* передбачає аналогічну внутрішню структуру (Мельник 2015).

Залежно від ступеня відповідності між мовними системами при передачі таких термінів прийнято орієнтуватися на три базові підходи:

- використання повного еквівалента, коли в мові-реципієнті вже існує фаховий відповідник, усталений у практиці (наприклад, *taxpayer* – *платник податків*, *Steuerpflichtiger*);
- добір функціонального аналога, коли застосовується близьке за змістом поняття, що виконує подібну функцію (наприклад, *tax allowance* – *податкова пільга*, *Steuerfreibetrag*);
- описова передача, коли відповідник відсутній, і термін потребує роз'яснення шляхом розгортання змісту в кількох словах (наприклад, *withholding tax* – *податок, що утримується при виплаті доходу*, *Quellensteuer*) (Дуднік 2013).

У випадках, коли застосовується описовий підхід, важливо дотримуватися принципу лаконічності, оскільки зайва громіздкість формулювань може знизити функціональну ефективність тексту. Оптимальна форма викладення інформації є важливою умовою збереження точності, ясності та відповідності жанру податкових текстів.

Окрім коректного відтворення внутрішньої структури терміна, фахівець, що працює з податковими текстами, має також виконати послідовність лінгвістичних дій:

- визначити основний (родовий) компонент, який позначає загальну категорію явища чи об'єкта (*Grundbegriff*, *Oberbegriff*);
- виокремити уточнювальні ознаки (*Differenzierungsmerkmale*), які звужують або конкретизують поняття;
- забезпечити семантичну цілісність усього терміна, тобто зберегти єдність значення та внутрішню логіку структури.

Проілюструємо:

- *assets revaluation reserve* – резерв дооцінки активів (*Rücklage aus der Neubewertung von Vermögenswerten*);
- *capital gains tax return* – декларація з податку на приріст капіталу (*Erklärung zur Kapitalertragssteuer*);
- *withholding tax rate* – ставка податку на джерелі виплати доходу (*Quellensteuersatz*);

– *cross-border tax agreement* – міжнародна податкова угода (*grenzüberschreitendes Steuerabkommen*) (Карабан 2004).

Ці приклади демонструють, що для ефективного опрацювання податкової термінології недостатньо обмежуватися лише вузькопрофільною лексикою. Необхідним є також глибоке розуміння проміжного лексичного фонду – таких мовних одиниць, які формально належать до загальнозовживаної лексики, проте у фінансово-правовому контексті набувають спеціального значення. Саме ці одиниці (з. *B. return, agreement, reserve, rate; Rücklage, Erklärung, Abkommen, Satz*) найчастіше спричиняють труднощі в опрацюванні тексту, оскільки їхнє значення значною мірою залежить від контексту і професійної галузі використання (Леміш 2017).

Таким чином, *контекстуальний аналіз*, поряд із володінням *термінологічною структурою* і знанням мовних закономірностей, є ключем до адекватної інтерпретації багатоконпонентних термінів у податкових текстах англійською та німецькою мовами.

Щоб уникнути суттєвих змістових помилок під час роботи з податковими текстами, фахівцеві необхідно чітко розрізняти загальнозовживане та спеціалізоване значення лексичних одиниць. Багато термінів мають подвійне тлумачення: у повсякденній мові вони означають одне, а в економіко-правовому контексті – зовсім інше. Відповідно, правильна інтерпретація залежить від контексту й професійної галузі (Чорна 2009).

Наприклад, слово *allowance* у загальному розумінні може сприйматись як дозвіл або схвалення, однак у податковій площині воно трактується як пільга, відрахування або регулярна грошова сума, що надається згідно з нормами податкового законодавства. Прикладом є конструкція *personal allowance* – особисте податкове вирахування (нім. *steuerfreier Betrag* або *persönlicher Freibetrag*).

Цей приклад демонструє, наскільки важливим є врахування галузевої специфіки та контекстуального значення терміна. Механічне застосування буквального значення без урахування економіко-юридичного середовища призводить до перекручень у змісті, особливо при роботі

з нормативно-правовими актами або звітними текстами (Мельник 2009).

Ще одним лінгвістичним викликом є метафоричний компонент мови, властивий податковому тексту. У фінансовій та правовій галузях активно вживаються образні вислови, які слугують для опису складних процесів. Такі конструкції, як *tax shelter*, *fiscal cliff*, *tax burden*, *golden handshake* або в німецькій мові *Steuereroase* (податковий рай), *Steuerschlupfloch* (лазівка в оподаткуванні), не можна трактувати буквально. Вони потребують еквівалентного лексичного або стилістичного відтворення, яке забезпечує правильне розуміння змісту носієм цільової мови. Отже, успішне опрацювання податкових текстів передбачає не лише знання термінології, а й здатність до аналітичної інтерпретації мовних одиниць із урахуванням контексту і професійного середовища (Eichhoff-Cyrgus, 2009).

У податково-фінансовому тексті широко використовуються метафоричні конструкції, які дозволяють образно передавати складні юридико-економічні поняття. Такі вирази не мають буквального значення і вимагають глибокого розуміння їх змісту та функції у тексті. Наприклад:

- *Golden parachute* (нім. *goldener Fallschirm*) — золотий парашут, що означає значну компенсацію, яка виплачується топменеджерам у разі їх звільнення;

- *Road map* (нім. *Fahrplan* або *Fahrplan zur Steuerreform*) — дорожня карта, тобто стратегічний план впровадження податкових або бюджетних змін;

- *Tax shelter* (нім. *Steuereroase* або *Steuerschutzmodell*) — податковий притулок, що вказує на легальні способи зниження податкових зобов'язань.

Опрацювання подібних мовних одиниць вимагає не лише пошуку функціонального відповідника, але й за потреби надання короткого тлумачення, особливо якщо термін маловідомий або спеціалізований. Це дозволяє уникнути непорозумінь і зберегти точність передавання значення (Чорна, 2009).

Окремо варто зупинитися на скороченнях і аббревіатурах, що є невіддільною частиною податкових текстів. Робота

з такими формами вимагає дотримання певних принципів відтворення. До основних стратегій належать:

1. Розшифрування зі збереженням основного змісту:
 - GDP (*Gross Domestic Product*) – ВВП (валовий внутрішній продукт), нім. *BIP (Bruttoinlandsprodukt)*;
 - VAT (*Value Added Tax*) – ПДВ (податок на додану вартість), нім. *MwSt. (Mehrwertsteuer)*.
2. Транслітерація або калькування з адаптацією до мовної системи:
 - *Brexit* – брекзит (нім. також *Brexit*);
 - *FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act)* – ЗПЗІР (із поясненням: Закон про податкову звітність іноземних рахунків; нім. *FATCA-Gesetz*).
3. Використання загальновизнаних відповідників:
 - G7 – Група семи / Велика сімка (нім. *G7-Staaten*);
 - *OECD* – Організація економічного співробітництва та розвитку (нім. *OECD – Organisation für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung*) (Дуднік 2013).

Таким чином, робота з податковими текстами вимагає не лише знання професійної термінології, а й умінь працювати з багатозначною лексикою, сталими виразами, метафоричними структурами та міжнародними абрєвіатурами. Точність і зрозумілість фінального документа мають вирішальне значення, оскільки навіть незначне зміщення змісту може спричинити юридичні або фінансові ризики.

У податкових і фінансово-економічних текстах, крім фахової термінології, широко використовується й загальновживана лексика, яка, однак, не завжди зберігає своє пряме або звичне значення. Це створює додаткові труднощі для інтерпретації, особливо якщо слово має кілька смислових варіантів, що реалізуються лише залежно від контексту (Муравйова 2013).

Загальновживану лексику в податкових текстах можна умовно поділити на такі групи:

У податково-економічному тексті окрему складність становлять службові слова, зокрема *before*, *since*, *as*, *after*, *for*, які можуть виконувати різні граматичні функції: бути сполучниками, прийменниками або прислівниками. Їхній зміст

варіюється відповідно до синтаксичного оточення та контексту (Чорна 2009). Наприклад:

— *since 2018* — з 2018 року (як прийменник часу; нім. *seit 2018*);

— *since the taxpayer failed to comply* — оскільки платник податків не виконав вимог (як сполучник причини; нім. *da der Steuerpflichtige nicht nachkam*).

Додаткові труднощі виникають із загальновживаними словами, які в межах спеціалізованого контексту набувають термінологічного значення. У таких випадках необхідне чітке розмежування загального і фахового вживання. Наприклад:

— *provision* — у загальному вжитку означає забезпечення (нім. *Vorsorge*), а в бухгалтерському — резерв (нім. *Rückstellung*);

— *discount* — може означати знижку (нім. *Rabatt*) або дисконт, тобто різницю між номінальною та реальною вартістю цінного папера (нім. *Disagio*);

— *patent* — в юридичному сенсі патент (нім. *Patent*), а в податковому контексті — ліцензія на ведення певного виду діяльності (нім. *Gewerbeschein* або *Steuerpatent*).

Крім того, в податкових текстах поширені ідіоматичні звороти, які не можна тлумачити буквально, а слід передавати їхній зміст у стилістично доречній формі. Наприклад:

— *to be in the red* — мати борги, працювати зі збитками (нім. *rote Zahlen schreiben*);

— *black economy* — тіньова економіка (нім. *Schattenwirtschaft*) (Eichhoff-Cyrus 2009).

Такі випадки демонструють, що робота з термінами загального вжитку у професійному контексті вимагає не лише глибокого знання галузевої лексики, а й чутливості до контексту та здатності інтерпретувати зміст залежно від мовної ситуації. Семантична гнучкість і стилістична точність стають ключовими умовами адекватного відтворення змісту в податкових текстах англійською, німецькою та українською мовами.

Висновки. Фінансово-економічна документація, зокрема податкові тексти, має ряд характерних мовних та стилістичних рис. Її відзначають стабільність мовних формулювань,

стандартизованість викладу, відсутність емоційно-експресивних елементів, чітка логіко-синтаксична структура з переважанням складнопідрядних конструкцій, а також широке використання термінології, шаблонних мовних зворотів, абревіатур та вузькоспеціалізованих позначень.

Робота з такими текстами вимагає чітко вибудованого процесу, що включає глибоке аналізування синтаксичних структур, точне розуміння змістового наповнення та грамотне відтворення інформації з дотриманням норм мови-оригіналу. У цьому контексті визначальну роль відіграють два основні критерії: еквівалентність, що передбачає смислову точність переданого змісту, й адекватність, яка забезпечує відповідність стилістичним та жанровим характеристикам оригіналу.

Результативність роботи з податковим текстом значною мірою зумовлена професійною компетентністю фахівця, зокрема його знанням у галузі економіки, фінансів, бухгалтерського обліку, банківської діяльності та міжнародних стандартів фінансової звітності. Для якісного відтворення змісту таких текстів необхідне володіння не лише тематичною термінологією, а й граматичними та стилістичними особливостями фахового дискурсу.

На рівні лексики складність становлять багатозначні слова, лексичні одиниці з вторинними або вузькоспеціалізованими значеннями, а також передавання скорочень, назв установ і корпоративних структур. Основні труднощі виникають через порушення лексичної сполучуваності, неправильне використання синонімів, спотворення значень окремих термінів або неточне відтворення показників.

На граматичному рівні необхідно враховувати трансформацію синтаксичних моделей, адаптацію заголовків, зміни структури речень, а також перегрупування частин мови задля досягнення жанрово-стилістичної узгодженості з текстом оригіналу. Це дозволяє забезпечити не лише змістову коректність, а й відповідність нормам функціонального стилю.

На стилістичному рівні особливу увагу слід приділяти дотриманню термінологічної точності та уникненню будь-яких відступів від професійної номенклатури. Недоцільним

є використання розмовної лексики, сленгу чи стилістично маркованих виразів, які не відповідають офіційному характеру податкового тексту. Важливим аспектом також є коректне відтворення фразеологізмів, стандартних мовних зворотів (Kollokationen) і метафоричних конструкцій (z. B. *Steueroase* — податковий притулок, *schwarze Zahlen schreiben* — мати прибуток, *Fiskalpolitik auf Kurs bringen* — налагодити фіскальну політику).

У випадках, коли пряме лексичне відтворення неможливе або недоречне, доцільно застосовувати компенсаторні стратегії, зокрема:

- *семантичний розвиток* (Sinnentfaltung) — розширене пояснення значення;

- *узагальнення* (Verallgemeinerung) — підбір ширшого за значенням відповідника;

- *функціональна заміна* (funktionale Substitution) — підбір виразів, які виконують ту саму комунікативну функцію в мові цільового тексту.

Отже, провідною метою роботи з податково-економічними текстами є забезпечення не лише лексичної та граматичної точності, але й стилістичної відповідності та прагматичної еквівалентності (pragmatische Äquivalenz). Це вимагає від філолога високого рівня фахової підготовки, глибокого знання термінології та здатності адаптувати текст до професійних і культурних очікувань цільової аудиторії, не втрачаючи при цьому юридичної строгості й економічної достовірності.

ЛІТЕРАТУРА

Дуднік Т. Англомовні запозичення в українській фінансово-економічній термінології та особливості їх перекладу. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2013. № 20. С. 245–248.

Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.

Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. Київ, 2010. № 1. С. 719–727.

Леміш Н. Є. Корпусна метарозмітка спеціальних текстів з лінгвоантропології. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 9: Сучасні тенденції розвитку мов*. 2017. Т. 15. С. 139–152.

Мельник А. А. Правова лінгвістика: основні риси та особливості. *Адміністративне право і процес*. 2015. 1 (11). С. 365–373.

Муравйова О. М., Кравцова Т. А., Обозна О. В. Особливості перекладу фінансово-економічних термінів іншомовного походження. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2013. № 2 (1). С. 246–253.

Структурні особливості перекладу складних термінів фінансової лексики з англійської мови на українську. URL: http://files/image/konf_13/doklad_13_5_40.pdf

Чорна О. В. Українська термінологія податкової сфери: структура, функціонування, формування: Дис. ... канд. філол. наук / Інститут української мови НАН України. Київ, 2009. 21 с.

Eichhoff-Cyrus K. M., Strobel T. Einstellungen der Justiz zur Rechts- und Verwaltungssprache. Eine Trendumfrage. *Der Sprachdienst*. 2009. 53. S. 133–151.

LINGUISTIC AND STYLISTIC SPECIFICS OF TAX TEXTS IN ENGLISH- AND GERMAN-SPEAKING REGIONS

Tetyana Garbuza

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Modern European Languages
State University of Trade and Economics,
Kyiv, Ukraine

e-mail: tanya.garbuza@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2346-5156>

Olena Ohrimenko

Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor, Department of Modern European Languages
Kyiv State University of Trade and Economics,
Kyiv, Ukraine

e-mail: o.okhrimenko@knute.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4428-8777>

Yulia Radchenko

Senior Lecturer, Department of Modern European Languages
State University of Trade and Economics,
Kyiv, Ukraine

e-mail: y.radchenko@knute.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6534-4360>

SUMMARY

Tax texts, as an integral part of legal discourse, are an important tool for the implementation of the state fiscal policy. They are created in accordance with the norms of the legislative style, the main features of which are accuracy, unambiguity, formality and logical consistency. Tax law performs its regulatory function through the text, as it is the text that is the means of transmitting binding rules and regulations.

*Tax documents in English and German are highly terminologically dense. The use of highly specialized concepts, legal and financial terms is inevitable, as they form the semantic core of the text. Terms such as tax liability or *Steuervergünstigung* often do not have full equivalents in Ukrainian, which makes it difficult to interpret them adequately. That is why it is important not only to know the terms, but also to understand the legal and cultural realities of the source languages.*

Linguistically, tax texts are distinguished by neutral vocabulary, direct meaning of words, and the absence of emotionally colored expressions. The use of metaphors, hyperbole, and rhetorical devices is avoided. Impersonal constructions, infinitive and participial phrases, and complex sentences with logical subordination prevail. Such syntactic features ensure clarity of presentation and minimize the risk of ambiguous interpretation.

*In addition, tax texts are characterized by a standardized structure, widespread use of clichés, formulas such as according to the provisions of the Act or *gemäß § 34 EStG*. The absence of emotionality, balanced tone, and formalized language ensure that the information is presented impartially and in compliance with legal norms.*

Thus, the linguistic and stylistic features of tax texts in English and German are due to the need for accurate, logical and understandable formulation of legislative provisions governing tax legal relations within the respective legal systems.

Key words: *tax texts, linguistic, term, term system, formalization.*

REFERENCES

- Dudnik T. (2013). Anhlomovni zapozychennia v ukraïnskii finansovo-ekonomichnii terminolohii ta osoblyvosti yikh perekladu [English-language borrowings in Ukrainian financial and economic terminology and peculiarities of their translation]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu* [Scientific Bulletin of Kherson State University], №20, pp. 245–248 [in Ukrainian].
- Karaban V. I. (2004). Pereklad anhliiskoi naukovoï i tekhnichnoi literatury: hramatychni trudnoshchi, leksychni, terminolohichni ta zhanrovo-stylistychni problemy [Translation of English scientific and technical literature: grammatical difficulties, lexical, terminological and genre-stylistic problems]. Vinnytsia : Nova knyha [in Ukrainian].
- Lemish N. Ye. (2017). Korpusna metarozmitka spetsialnykh tekstiv z lnhvoantrophenezu [Corpus meta-markup of special texts on linguistic anthropogenesis]. *Naukovyi chasopys natsionalnoho pedahohichnoho universytetu*

imeni M. P. Dragomanova. Serii 9: Suchasni tendentsii rozvytku mov [Scientific Journal of the National Pedagogical University Named After M. P. Dragomanov. Series 9: Modern Trends in Language Development], 15, pp. 139–152 [in Ukrainian].

Melnyk A. A. (2015). Pravova linhvistyka: osnovni rysy ta osoblyvosti [Legal linguistics: main features and peculiarities]. *Administrativne pravo i protses* [Administrative law and process], 1 (11), pp. 365–373 [in Ukrainian].

Muraviova O. M., Kravtsova T. A., Obozna O. V. (2013). Osoblyvosti perekladu finansovo-ekonomichnykh terminiv inshomovnoho pokhodzhennia [Features of translation of financial and economic terms of foreign origin]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh* [Economic strategy and prospects for the development of trade and services], № 2 (1), pp. 246–253 [in Ukrainian].

Strukturni osoblyvosti perekladu skladnykh terminiv finansovoi leksyky z anhliiskoi movy na ukrainsku [Structural features of translation of complex financial vocabulary terms from English into Ukrainian]. URL: http://files/image/konf_13/doklad_13_5_40.pdf

Eichhoff-Cyrus K. M., Strobel T. (2009). Einstellungen der Justiz zur Rechts- und Verwaltungssprache. Eine Trendumfrage. *Der Sprachdienst*, 53, pp. 133–151.

Chorna O. V. (2009). Ukrainska terminolohiia podatkovoi sfery: struktura, funktsionuvannia, formuvannia [Ukrainian tax terminology: structure, functioning, formation]: Thesis for the degree of Candidate of Sciences. Kyiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 29.10.2025

Стаття прийнята 08.12.2025

Опубліковано 29.12.2025

